

İÇİNDEKİLER

Yayıncının Açıklaması • 7
Veysel Çavuş • 9
Rüyada • 15
Mevlâ Kavuştursun • 19
Korku • 30
Vakitsiz Bir Ezan • 36
Arkadaşım • 38
Altınbalıkları • 42
İkisinin Arasında • 47
Bomba • 51
Hürriyet Gelirken • 55
Eyüpsultan Yolcusu • 59
Kivi • 63
Gödeli Mehmet • 69
Baba Halil • 74
Bayram Günleri • 79
Çamlıca'daki Konak • 83
Anlaşılmamış Bir Nokta • 134
Kendini Denize At (Çamaşırcı kadının öksüzü) • 136
Güzel Bir Ölüm • 138
Pazarcılık • 143
İhtiyar Çilingir • 146
Bir Genç Efendinin Defterinden • 148
Hasan Kâhya Hastalandı • 154
Bir Cinayet • 157
Büyükbaba • 165

Çamaşırıcı Kadın •	174
Bir Mübahase •	177
Mebus Olursa •	183
İhtiyar Kadın •	188
Sabuncu Osman Ağa •	191
Şimdilik Dursun! •	194
İnsafsız •	199
Avrupa •	202
Çölde •	207
Aptal, Sen de! •	212
Tövbeler Olsun •	216
“Dedik”ler •	220
İane •	223
Çaya Giderken •	229
Uğursuzluk •	233

Yayıncının Açıklaması

Ütopyası olan yazarlardandır Esendal. Dolayısıyla, siyasi yaşamıyla yazınsal uğraşları arasında bir uzaklık yoktur. Siyasette erişemediği ülkelerini anlatılarında işlediği bile söylenebilir.

Öykülerinin özünü yurt ve insan sevgisi oluşturur. Onun sıklıkla vurgulanan içtenliği, öykülerini ana diline, toprağına ve insanına duyduğu özlemlerle, mektup sıcaklığında yazmasından ileri gelir. Kâbil'den oğluna yazdığı bir mektupta (1934) "Yazı, herkes için dar günlerde bir genişliktir" demesi yazıyla ilişkisinin boyutlarını gösterir.

Esendal'ın yazarlık serüvenine bakıldığında yazdığı ve yayımladığı tarihler arasında büyük boşluklar olduğu, sanki yayımlamaktan çok yazmayı önemseydiği, öykülerinin çoğunun dergilerden, gazetelerden gelen istekleri geri çevirmediği dönemlerde okurla buluştuğı görülür. Nitekim kitaplarından yalnız üçü, *Ayaşlı ile Kiracıları* (1934) romanıyla 1946'da basılan *Hikâyeler: Birinci Kitap* ve *Hikâyeler: İkinci Kitap* sağlığında yayımlanmıştır.

Hürriyet Gelirken adını verdiğimiz kitapta, 1908-1925 yılları arasında yazılmış, çoğu süreli yayınlarda çıkmış ve 1983'ten sonra günümüz harflerine çevrilerek kitaplarına girmiş Esendal öykülerini okuyacaksınız. Bunlardan 1925 yılında *Meslek* gazetesinde yayımlanmış 12 öyküyü eski harfli yazımıyla karşılaştıran ve 1909 yılında *Tanin* gazetesinde çıkmış "Rüyada" adlı öyküyü ilk kez günümüz harflerine aktaran Selim Sertoğlu'na teşekkür ederiz.

Yapı Kredi Yayınları

Veysel Çavuş

Bugün, dört sene evveli düşündüm; bir akşamdı, güneş gurup etmiş, yerlere gecenin rengi iyice çökmüştü. Yalnız güneşin gurup ettiği noktada, ufak evlerin esmer gölgeleri fevkinde birkaç küçük âvâreser bulut kanatlarını germiş, dinleniyor gibi görünüyordu.

Toprak duvarların kenarından yürüyerek eve geliyordum. Gön-lümde, geçen günün yorgunluğu, hayatımın, değerinden fazla bir melâli vardı. Bir sokağın köşesini dönerken ona tesadüf ettim. Bir şey söylemek, bir kelime ile onu tatyib etmek istedim:

— Siz de gidiyor musunuz? diye sormuşum!..

Karşımda, sanki zabiti karşısında imiş gibi metin ve pür-edep, duruyordu.

Bu, kardaşım gibi sevdiğim, bu kahraman, bu açık gönüllü as-kerin bu gece halinde, gözlerinde bir buğu, bir dalgınlık vardı.

O gün muhtarlara daha tenbihat-ı resmiye yok iken, bir gizli ses, bir zefîr-i girizan, ordu emrini bütün kulaklara dökmüştü.

Redifler toplanıyormuş!.. Herkesin çehresinde bir eda-yı istif-hamkârâne vardı. Evet, muayyenli, muayyensiz bütün redif silah altına...

Temmuz nihayeti idi, harmanlar yeni döğölmeye başlamıştı. Alelhusus akim bir senenin tazyikini hissediyorduk. O sene bu civarların en ümitli tarlaları nihayet bire dört verdi...

Bu davet; zevcesinin, ihtiyar babasının muayyeni olmayan fakir çiftçileri düşündürürdü; bu davet hepimizin kalbinde, bir yangın görölmüş, bir umumi hastalık çıkmış gibi, bir tesir-i meş'um uyan-dırmıştı.

Fena zamanlarda idik, başımızda birçok felaketler döndüğünü zannediyorduk ve şu küçük kasabada yalnız biz, birkaç kişi, artık öğreniyor idik ki, hükümet bizi aldatıyor, bizim itaatimizi suiistimal ediyor, binlerce cahil insanın bir mânâ-yı dindarâneyi hâvi olan itimatlarını çiğnemek gibi azîm bir cinayet irtikap olunuyordu.

Gazeteler bir şey yazmadılar, bize resmî, sahih hiçbir malûmat vermiyorlardı. Yalnız ortada en ciddî havadisi terk edip en vâhî hurafeyi îsal eden bir dedikodu dolaşüyor idi.

Birkaç gün evvel, iki jandarma neferi, Sinekli ile Çerkezköy mevkileri arasında, demiryolunun altına mahirâne vazolunmuş, doksan kiloluk bir dinamit kitlesi buldular... İşte, o senenin vakayii bu hadise ile başlar.

İkinci Ordu mıntkasında iğtişâş-ı idareye çalışanlar o noktada, Sinekli ormanları arasında hattı bozmak, şimali Avrupa'dan gelen sürat katarını parçalamak istemişlerdi.

Telaş ettik, heyecan içinde kaldık. Demek düşmanlar bu kadar yakın gelebiliyorlardı. Sonra korkunç rivayet teakup etti ve işte nihayet ordu emri ulaştı. Bütün Redif silah altına...

Bu tedarikât şimale doğru, Bulgarlara doğru idi. Bunu görüyorduk. Lakin Bulgarları yalnız zannediyorduk. Yalnız onları teşci edenler vardı. Bunun için harmanını, çocuklarını yalnız bırakan askerlerimizin nereye gideceklerini, bizi hırpalayan bu düşmanın kim olduğunu bilmiyor, tayin edemiyorduk. Çünkü 93 Felaketi'nden sonra, ne vakit küçük dostlarımızdan birinin cüretini görsek, böyle düşünmeye mecbur idik.

Ordu toplanıyordu. Harmanını alacaklarına devrederek, kimsesizler evini Allah'ına emanet ederek askere gidiyorlardı. Çiftçilerin bütün mahsulünü elinden alıp onları daima mecbur-ı müracaat bırakan zahire muamelecilerinin elinde, daha ilk günü, itibar-ı umumî bir köpük gibi söndü. O zaman kimsesizlerin akıbetleri zahir olmuştu. Lakin ordu, yine hüda-pesendâne bir itaatle toplandı.

Şimdi, Veysel Çavuş'a tesadüf edince, akşamın karanlıkları içinde bizim için meçhul düşmanlarla uğraşmaya giden bu kahramanın, bu güzide askerinin çehresinde o fecâyî-i ihtiyaciyeyi, yalnız bırakılacak genç zevcesine, yabancı ellerin mürüvvetine terk edilecek harmanına ait fecâyîi, onun pür-vakar çeşmanına bir gölge çöktüren bu şeyleri görerek, ona mustaribâne sormuşum:

- Siz de gidiyor musunuz?
- Evet, diye cevap verdi.
- Harmanını bitirdin mi?
- Yeni başlamıştım!

Veysel Çavuş'u iki sene evvel Trablus'tan terhis edilmiş bir asker olarak tanımıştım, o benim komşum idi. Altı sene hizmet ettikten sonra, güneşten yanmış çehresi ile buraya geldiği vakit ihtiyar ninesini ölmüş, kulübesini harap olmuş, yıkılmış buldu idi.

Azim bir sabr-ı tahammül ile çalıştı, evini tamir etti, bir çift

öküz, kira ile de bir tarla tedarik etti. Nihayet şuradan bir köyden evlendi. Daima sakın, vakur çalışıyordu. İlk önce tanıımıyordum, sonra bir kere tesadüfen görüşte onu sevdim, hayran oldum. O güzide bir asker idi.

Sonraları onun bahtiyarlığını gördükçe memnun olurdum. Onun çehresine baktıkça, onunla konuştukça, memleketinin gayrete olan ihtiyacını anlamış, onun için çalışıyor, derdim.

Fakat o bu ihtiyacı nereden, nasıl öğrenmiş, bilmiyordum. Belki askerlikten, belki bülend-himmet bir zabitin lisanından... Her halde bu müsait fitrat üstünde rahim, halim bir fikrin tesir-i amiki kalmıştı. Ona milletini sevdirmiş, gönlüne şanlı ve muntazam yaşamak için bir heves vermişti.

Daima az söylüyor, çok çalışıyordu. O da, benim gibi hakikati görmediği halde hükümetten, heyet-i memurinden emin değildi. Bu halin neticesi onu düşündürüyordu. Düşündüğüm, arzu ettiğim gibi afif, saf bulduğum bu adama hürmet eder, takdir eder, onu böyle severdim.

Veysel şimdi gidiyor. Elbette pek çok şeylere muhtaçtır. Belki yarın evine üç beş kuruş bırakmayacak diye düşünüyor, ona muavenet etmek istiyordum.

— Veysel Çavuş, dedim, sana muavenet etmek isterdim, eğer bir siparişin varsa...

Sözlerimi ikmal edemiyordum, vücudum yorgun, kalbim gayet metanetsizdi. Belki bu za'f-ı hissiyat taşar diye korkuyordum. O, mütevekkilâne cevap verdi:

— Eksik olmayın, ben de sizden bir şey rica edecektim, dedi. Sonra teessürle ilave etti:

— Bizim kadın kimsesizdir, bir can yoldaşı yok! Komşu namusu, Allah'tan sonra size emanet, kapınızda hizmet eder...

Bunları söylerken o kahraman yüreğinde, o kurşuna deldirdiği sinesinde bir şey kopuyor, acıyor zannettim. Sesinde öyle bir edayı mahsusâne vardı. Onu temin ettim, teselli etmek istedim. Sarıldık, veda ettik. Bir gün sonra onlar gittiler. Önde davul çalarak!.. Arkalarında birer beyaz torba, ayaklarında çarık... Çok gözyaşı yadigâr bıraktılar, tabur merkezine gittiler.

Sıcak bir gündü. Kumlu yollar uzakta dağların sırtında belli oluyordu. Onları kasabanın kenarına kadar teşyi ettim. Dua oldu. Sonra üç kere bağıştılar, ben de sessizce ağladım.

Onlar gittikten sonra her yer tenha kaldı, mübadelat-ı ticariye durmuştu, herkes yeni haberlere intizar ediyordu.

Sararmış yapraklar dökülüyor, melül bir sonbahar çehresini gösteriyordu. Bir taraftan tedarikât tezâyüt ediyor, Edirne'ye mühimmat-ı harbiye sevk ediyorlar; Rus zırhlıları İğneada önünde idi... Harekât-ı iğtişâsiye reisi Şişmanof Istranca'da dolaşüyor...

Siyah bez feraceli, beyaz başörtülü fakir, kimsesiz kadınların Belediye Dairesi önünde toplandıklarını görüyorduk; memleket bunlara yardım ediyordu. Veysel'in zevcesi bizim evde idi. Saf, din-dar bir kadın imiş. Evin içinde gölgesi bile görünmüyor, sessizce çalışıyor, daima görülecek bir iş buluyordu. O saffet-i masumanesi ile bizim ihtiyarların kalbinde de bir mevki-i mümtaz kazandı. Ara sıra birisi odamın kapısını açar:

— Veysel Çavuş'tan mektup geldi mi? Hatice kadın soruyor, derdi.

Vakıa hepimiz Veysel'in mektuplarını bekliyorduk. Fakat, ancak üç mektup geldi. Bizim taburu Vize'ye, Smakov'a gönderdiler. Sonra Tırnıvacık'a sevk olundu. Daha sonra hudut kulelerine tevzi ettiklerini duyduk. Kış geliyordu. Ağustosun son günleri yağmurlu ve soğuk oldu. İstanbul gazeteleri "Hedâyâyı Şitâiyye!" tafsilatı ile doluyor boşalıyordu.

O zaman, bir arkadaşıla konuşurken benim şüphelerime o cevap vermişti:

— Görünüyor ki, Rus siyasiyunu bizi bir harbe sevk ediyorlar. Avrupa'da da düşmanlarının bitaraf kalamayacağı, bir harp çıkarmak istiyorlar. Yoksa Makarof, İğneada'ya mazlum Türkleri müdafaa etmek için mi geldi zannedersin, dedi.

Evet bu doğru idi. Rusya Mançurya'daki tuzaktan kaçıyor, onun için filosunu gönderiyor, onun için tükenmez bir ümid-i tevessüle, bir ümid-i istilakârâne ile meşbu olan Bulgarları ayaklandırıyor. Yurdumuzu boş bırakıyor, ordumuzu işgal ediyordu. Halbuki biz o harbe girişmek istemiyorduk. Onun için o kadar masraf, o kadar fedakârlık neticesizlikle sönüyordu. Yalnız soğuk bir kâbus arasında bir rüya görür gibi, hırsız kovalıyoruz, askerimiz daima kaçan düşmanın arkasında. Şu tepenin üstünden şu çatağın içine doğru koşarak, yuvarlanarak, onu, bir çalının kökünde bulup ezememekten mütevellit fütur içinde sürünüyordu. Pek çok haberler duyduk, felaketler geçirdik, bir büyük harbe, mahsus masarife katlandık,

ziyan gördük, keder çektik, bütün bu unutulmaz dertlerin neticesi yine bir hiç oldu. Fakat fena bir hiç! Çünkü diyorlardı ki, o zaman Balkanlar'da elli dört bin kişi ziyan oldu.

Yoksa ne Rusya düşündüklerini yapabildi ne de Bulgaristan bir karış toprağa hak kazandı!.. Nihayet Japonya hücumu başladı. Rusya'nın İğneada'daki ihtiyar kahramanı, ufkun ötesinde talihin ona hazırladığı kismete doğru koştu, gitti.

Mançurya sahralarının karları altında sönen bu vakanın ilk safahatı başlarken, biz de yavaş yavaş rediflerimizi terhis ettik. Ancak her eve neşe ve saadet getiren bu avdet bize matem getirmiş idi.

Çünkü Veysel gelmedi. Şehit olmuş... O zaman kalbimde, arkadaşlarının getirdiği bu kara habere inanmak istemeyen bir ukde-i iştibah vardı. Sonra bir gün Edirne'de iken Mülâzım Nafiz Efendi, Veysel'in vefatı hakkında bana tafsilat verdi:

— Zarbornova hudut kulesinde idik, diye başladı, Şark'tan bizim tarafa geçen Bulgar komitelerini takip ediyorduk. Orman içinde onların kendilerine muhsus işaret ile, emin ve muayyen yollar vardır. Faraza, bazı en sık bir korunun ortasında ağaçlara asılmış iki kemik görürsünüz. Buna mânâ veremezsiniz halbuki bu bir istikamet gösterir.

İnsan bu işaretin lisan-ı sâmeti arkasında mümkün olduğu kadar emin olarak hududu geçebilir, sonra mevaki-i askeriye civarında da böyle bazı işaretler vardır. Biz keşfedebildiklerimizi pusu tertip ederek bekliyorduk. Komiteden, fedaiden başka çapulculara da tesadüf ediliyordu. Ahalisi Şark'a doğru firar eden köylerin hayvanlarını sürü ile kaçırıp satmak isterlerdi. O zaman bu maksatla ormanlar içinde dolaşan pek çok Bulgar tevkif edildi.

Bir gece, yerde biraz kar vardı. Rüzgâr hafif fakat soğuk esiyordu. Ben pusuda idim. Veysel Çavuş da on kişi ile devriyeye çıkmış idi. Zaman zaman mehtap karların üstünde parlıyor, ormanda titrek gölgeler peyda ediyordu. Bir aralık sol tarafımızdan, fakat uzaktan, dere içinden devamlı silah sesleri gelmeye başladı. Hemen yalnızca kuleye koştum. İki devriye kolu tertip edip gönderdim. Ateş devam ediyordu ve biz, sabırsızlıkla haber bekliyorduk. On dakika sonra iki nefer, arkalarında Veysel Çavuş'u getirdiler. Yanağından kan akıyordu. Gözleri kapanmış, koğuşun kirli aydınlığı altında çehresi mahuf ve sarı idi. Bütün asker koştular, onu yatağının üstüne uzattılar. Biz şaşkınlıkla onda eser-i hayat ararken, getiren neferlerden

biri yeis ile, teessür ile titreyerek: “Öldü, öldü...” diyordu. Evet, kurşun Veysel’in yanağından girmiş ve biçareyi derhal öldürmüştü...

Bu hakikat aramızda anlaşıldıktan sonra bu yiğit, bu dilaver silah arkadaşının etrafında hepimiz mebhut ve müteessir kaldık. Getiren nefer tafsilat veriyordu: Kalova kulesine giden yol üstünde ve dere içinde birdenbire tesadüf etmişler, ateş başlamış ve ilk hamlede Veysel düşmüş. Düşman da üç ölü bırakarak kaçmış. Kendi kendime: “Veysel’e yazık oldu, dedim. O bir bölüğe mukabil feda edilmeyecek bir Türk idi, yazık...”

O esnada pusudan ateş sesleri gelmeye başladı; Veysel’in üstünü örttük, pusuya doğru koştuk... Biraz sonra Veysel’in arkadaşlarından biri daha şehit oldu. Bu da dilber bir asker, bir onbaşı idi. Anadolu’nun yetiştirdiği o fevkalade askerlerden biri...

O gece, sefil iki kurşunla itmam-ı hayat eden, itmam-ı vazife eden bu iki Türk, bu iki silah arkadaşı, yağmurluklarının altında yan yana uyudular.

O gece sabaha kadar hiçbir ses, onların mukaddes uykularını rencide etmedi. Bütün asker bu iki kıymetli cesedin yanında, şehitlerin başı ucunda hürmetle, teessürle sabaha kadar beklediler. İçlerinden biri de ince, hazin, nâlekâr bir sesle yavaş yavaş Kur’an okuyordu. O gece yedi kişilik bir çete elde ettik. Üç tanesi öldü, ötekiler kaçarken pusuya düştüler, biraz müdafaadan sonra teslim oldular. Ertesi günü de Kulenin arkasında, orman içinde, bir meydancığın orta yerinde, iki silah arkadaşını yan yana gömdük. Yalnız dün ile bugün arasında bir fark var ki, benim nikbin gönülümü teselliye kâfidir.

25 Teşrinievvel 1324 (Ekim 1908)

Tanin, No. 137, 4 Kânunuevvel 1324 (17 Aralık 1908)

Veysel Çavuş, 1984

Rüyada*

Vatan zırhlısında idim; o mehîb toplardan birinin yanında ayakta duruyordum. Puslu, bulutlu, esmer bir havada durgun bir deniz sathını dalgalandırarak, köpükler saçarak korkulacak bir süratle koşuyorduk.

İskele tarafında İttihat zırhlısı gidiyor, bizi takip ediyordu. Yanımızda, arkamızda büyük, küçük pek çok harp gemileri, uzun toplar mehîb cüsseleriyle deniz üstünde acip birer ada gibi görünen zırhlılar, kruvazörler, muhtelif cinsten muhtelif sefaîn... Bunlar hepsi bizimle beraber gidiyorlardı, fakat bu seyyar kalelerin seyirlerinde bir ittirat yoktu; kâh uzaklaşıyor, diziliyorlar, kâh takım takım toplanıyor bir müddet öyle gidiyorlar, bazı defa da bizi ihata ederek yürüyorlar, koşuyorlardı.

İlk önce ta bidayet-i ilan-ı meşrutiyette Selanik'ten İzmir'e avdet eden askerimizin tezkîr-i namı için İzmir'de kurulan bir hatıra-i zaferi selamlamaya gidiyoruz zannediyordum. Fakat biraz sonra; bir harbe gidiliyor imiş, bu sefaîn hep bizim imiş, fakat kiminle, niçin harp edilecek? Bilmiyorum... Orada yalnız idim ve sanki bütün sefaîn boş idi. Bir parça korkuyorum.

Bir aralık garip bir hassa-i rüyetle uzak, yakın bütün gemilerin isimlerini okumaya başladım. Bunların içinde insanın hayalini tarihi birer diyara sürükleyen ne tuhaf isimler vardı: Mahan, Selçuk, Türk, Plevne...

Okudukça eğleniyordum, çıldırıyordum.

O esnada sancak tarafından yaklaşan üç bacalı, narin iki direkli, ince uzun, levend çalak yeni bir sefinenin ismini okudum, hayret ettim. Bana garip göründü, bir yabancı isim... Nasıl olur? Fakat bu isimde alınan bir intikam, iade edilen bir tahkirin lezzeti vardı.

Bu kruvazörün ismi de Kadan imiş. Tarih-i hususimizin en sönük zamanında bir lisan-ı sihr-âmîz-i edeple gençlere hitap

* Bir kitap içinde ilk kez yer alan bu öykü Selim Sertoğlu tarafından günümüz alfabesine çevrildi.

ederek onlara milletimize has olan zevk-i bedii ilka eden, bir kelimedede, bir mısradada umulmaz bir mümtaziyet-i sanatla gizlice derin bir vatanperverlik talim eden o münevver fırkayı o zaman zedelemek isteyen bu yabancı, sahte sıfat! Bugün bir hatıra, bir yadigâr-ı muazzez gibi güzel bir sefinenin üstüne yazılmıştı. Ben bu ismi görünce bir asker arkadaşımı tahattur ettim: O da üç sene evvel Yemen'de göğsünü delen bir kurşunu saklar, daima yanında bulundururdu.

Sema yağmurlu bir kış gününün sabahı gibi sislerle, dumanlarla mahmul idi. Ufuk belli olmuyor, denizle sema bir renkte manzur oluyor. Etrafta ne bir gemi, ne bir düşman... Fakat yine ben gizli gizli korkuyorum, birdenbire hücum edecek bir düşmanın vücuduna intizar ediyordum. Bunu düşünerek gözlerimle ufukları ararken endişelerim yavaş yavaş arttı. Etrafta gâh öne geçen, gâh uzaklaşan sefâin arasında adımlarını şaşırmayan bir kahraman gibi süratle suları açarak yürüyen Vatan'ın harekâtında da ara sıra ittatsızlık, bazı kere bütün vücudunu raşe-dar eden amik sademat hiss olunuyordu. Zihnim bununla meşgul iken bağteten harp başlamış...

Başımı çevirdim. Yanımızdan ayrılmayan İttihat zırhlısının güvertesinde birkaç kişi koşuyor. Aramızda hayli mesafe olmasına rağmen koşanların çehrelerinde âsâr-ı hüzn ü telaş görünüyor.

Fakat umulmaz bir hal! Bize yine kendi gemilerimizden hücum etmişler... Bizim sefinelerin ateşi altında eziliyoruz, civarımızda hiçbir sefine kalmamış, bütün küçük, büyük gemilerimizi ufuk üstünde görüyorum. Eyvah...

Top sesi yok, gürültü, duman yok yalnız bizden ziyade taarruza hedef olan o heybetli İttihat'ın vücudunda âsâr-ı harabi başlıyor; o esnada Vatan'ın da bordasında ehemmiyetli bir yara açıldığını görüyorum. Beynime hücum eden binlerce efkârın faydasızlığı ile bir anda hüzn ve ye'se müncer olmasından ölüyordum. Bir müddet koşuyorum. Kıç üstünde bir manikanın arkasında bir nöbetçi neferi silahına dayanmış, gözlerini boş ufuklara dikmiş sessizce duruyor. Ona taaccüp ediyorum.

Vatan'ın o sürat-i mehîbesine bir durgunluk gelmişti. Ya harici düşmanlar zuhur ederse... Eyvah! Bana sisli ufkun her köşesinde bir ecnebi gemi başını çıkaracak gibi geliyor.

Hatta bir aralık iki üç gölge görüyorum zannettim, evet ya onlar da müdahale ederlerse!.. Vatan sâkit ve sâmit. Ne mukabele ediyor, ne top atıyor, ne bacalarında bir faaliyet, ne makinesinde bir gürültü, sanki boş idi. İttihat zırhlısı da aynı halde; iskele tarafımızda biraz geride yanıyor. Uzaktan atılan tanelerin açtığı rahne siyah bir leke gibi görünüyordu. Bu hal bir müddet böyle devam ediyor, elim bir meyusiyet içinde soğuk soğuk terliyordum. Fakat biraz sonra iki sefine yavaş yavaş başlarını hücum gördüğümüz tarafa çevirdiler, ve o zaman ilk defa kumanda köprüsünün üstünde genç bir zabitin dolaştığını, dürbün ile ufukları aradığını görüyorum, ve bilmem nasıl öğreniyorum ki: Telsiz telgrafla haber gelmiş. Bu haberde ne vardı? Bu bilinmiyor. Yalnız şu kadarcık malumatla birden gönlümde bir şule-i ümid uyanıyor; bekliyorum, bakıyorum bir aralık düşmanın tecavüzü de azalıyor. Artık bu intizar ne kadar devam etti bilemem? Birden ufuk üstünde duman saçan siyah bir nokta peyda oluyor, an-be-an bize yaklaşıyor, bizi müdafaa ediyordu. Bu büyük sefine mühim fedakârlıklar ihtiyarıyla vücuda gelen Ordu zırhlısı imiş. Yalnız onun bacası dumanlar saçıyor, yalnız onun savurduğu güllerle şiddetle patlıyor, ve bize taarruz eden iki sefinden maada uzaklaşan bütün gemilerimiz yaklaşıyorlar, harp oluyordu.

Lakin artık biz galip idik, korkmuyordu. Ve pek de anlayamadığım şu harbi seyrediyordum.

Sonra bilmem nasıl oldu? Düşman kayboldu. O zaman tekrar etrafımızda binlerce gemilerle koşuyorduk. Ancak şimdi Vatan'ın güvertesinde tanıdığım tanımadığım pek çok insanlar, dehşetli bir izdiham vardı. Bunların içinde libası kıyafeti muhtelif, cinsi ırkı muhtelif, burada birbirini seven, ötede öldürmek isteyen binlerce halk dolaşiyor. Bazı birbirinin ağışına atılıp sevişiyorlardı. Ve bence bir harp, bir hücum tehlikesi henüz zail olmamıştı, bu mehîb donanmayı yolunda yalnız bırakmazlar diyordum. Fakat hiç olmazsa kendi hatalarımıza kurban olmasak.

Bu fikrimi oradakilere anlatmak istiyordum, lakin kımıldanmıyorum, bağırarak istedim sesim çıkmıyor... Kâbus içinde çırpıyordum.